

MILIEUBOEREN

Jan Koops

Op veel plaatsen in het Noorden worden initiatieven genomen om te komen tot afvalscheiding aan de bron. Inbrengwinkels, kringloopprojecten enz. verschijnen als paddestoelen uit de grond. Scheiding aan de bron heeft grote mogelijkheden. Dat blijkt ook nog weer eens duidelijk uit het Indicatief Meerjarenprogramma Afvalstoffen (IMP-A), dat zojuist is verschenen. Een systeem van "milieuboeren" behoort tot de mogelijkheden.

De basis van het afvalstoffenbeleid in ons land wordt gevormd door de Afvalstoffenwet. De hoofddoelstellingen van die wet zijn beperking van de afvalstroom, hergebruik van afvalstoffen en een doelmatige en uit het oogpunt van milieuhygiëne verantwoorde verwijdering van afvalstoffen. Op provinciaal nivo zijn de afvalstoffenplannen van belang. Het Afvalstoffenplan van Drente heeft bv. als beleidsuitgangspunten scheiding aan de bron en scheiding achteraf (mechanische scheiding). Allemaal fraaie intenties, maar op het nivo van de feitelijke inzamelaars, de gemeente (reinigingsdiensten), blijft het meestal bij de laatste doelstelling nl. een doelmatige en uit het oogpunt van milieuhygiëne verantwoorde verwijdering van afvalstoffen. Weliswaar zijn de glasbakken op vrij grote schaal ingevoerd en geven enkele gemeenten subsidie op compostbakken maar tevens zijn veel gemeenten overgeschakeld op de minikontainer. Minikontainers werken frusterend op de scheiding aan de bron. Het zijn vooral Vrijwilligers Vakaturebanken, projecten "Mensen zonder Werk", kringloopprojecten ed. die, al of niet gesteund door milieuorganisaties proberen een breder opgezet inzamelsysteem van de grond te krijgen. Daarbij gaat het vooral om de volgende componenten.

Glas

In september 1983 bracht de Vereniging Milieudéfensie een nota uit getiteld "De glasboer, milieuvriendelijke werkgelegenheid". Hierin werd een plan ontwikkeld voor hergebruik van flessen en potten zonder statiegeld. In Denemarken gebeurt dat al jaren.

Een firma bij Kopenhagen verhandelt op die manier jaarlijks ca. 30 miljoen flessen. In Leek werd de eerste glasgroothandel van ons land opgericht, de fa. Recycling Service B.V. De reacties in de pers waren zeer positief. Als gevolg daarvan kwamen bij de milieufederaties vele vragen binnen over de opzet van de inzameling en de economische haalbaarheid van glasboerprojecten. Het ministerie van VROM gaf aan het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne (RIVM) opdracht om een nader onderzoek in te stellen. In het voorjaar van 1984 verscheen hun rapport "Glasbak of glasboer, een vergelijkend onderzoek". De belangrijkste conclusies zijn dat als een glasboer het minimum-inkomen (inclusief sociale lasten) met het inzamelen zou moeten verdienen, de inzameling volstrekt niet lonend zou zijn. Ook niet als gemeenten in staat en/of bereid zouden zijn de besparingen op de afvalverwijdering aan de inzamelaar ten goede te laten komen. Wel gaf men toe dat het glasboersysteem voordelen heeft boven het glasbaksysteem uit het oogpunt van in te zamelen hoeveelheid glas, scheiding op kleur en eenmalig glas, milieuhygiënische (inclusief grondstoffen en energie) consequenties (mogelijk mv. waterverontreiniging) en de hoeveelheid uiteindelijk te verwerken afval.

Staatssecretaris Ploeg op de bok van een schillenboer

Ondanks de ongunstige konklusie van het RIVM-rapport zijn er in ons land een aantal glaszamel-initiatieven ontplooid met een gunstig perspectief. Het verst is men in Nederland. Men heeft daar reeds afzet voor 45 % van het glasassortiment. Volgens een haalbaarheidsstudie is de norm voor de economische haalbaarheid van een spelerij daarmee zelfs ruimschoots overschreden. Volgens de RIVM-studie kan via glasboeren (huis aan huis inzameling) ca. 75 % van het glas worden opgehaald. Dat is ongeveer twee maal zoveel als nu in de glasbak terecht komt. Naast hele potten en flessen worden dus ook meer glasscherven ingezameld. Glasbakkenfirma's, waaronder Malta — en dat is de grootste in ons land — hebben zich dan ook positief uitgelaten over het glasboerenplan. Ook de glaswasstraat in Emmen kan wel meer glas gebruiken. De bedrijven die nu de glasbakken leeghalen kunnen weer worden ingeschakeld bij het vervoer van de lege flessen en potten.

Schillen

Ook op het gebied van het inzamelen van schillen zijn nieuwe ontwikkelingen gaande. Sinds enige tijd kunnen schillenboeren zich verzekeren tegen "scherp" in het afval. Om het probleem van het bederfelijk zijn van de schillen te omzeilen is een nieuw procédé ontwikkeld waarbij de schillen worden ingezuurd. Uit een zojuist uitgevoerd onderzoek door de Ekologische Kringloop Stichting (EKS) te Arnhem blijkt dat er bij boeren belangstelling bestaat voor een ingezuurd produkt met toevoeging van bv. stro.

Een belangrijke konklusie van de EKS is dat het inzuren landelijk 1200-1500 arbeidsplaatsen kan opleveren. Op dit moment levert een ton ingezuurde schillen f 110,— op. Het inzuren van een ton schillen kost f 225,—.

Een schillenboerproject gekoppeld aan een inzuringinstallatie is alleen rendabel als de verwerkingskosten voor een bepaalde regio het verschil dekken. In Drente voeren de gemeenten op relatief goedkope wijze af naar de VAM. De all-in kosten voor een gemeente als Meppel bedragen bv. f 64,50. Voor gemeenten buiten Drente liggen de verwerkingskosten iha. hoger en zal een dergelijk project al gauw rendabel zijn.

Textiel

Over textiel kunnen we kort zijn. Het apart houden van textiel is belangrijk omdat het voor sorteerbeprijven onbruikbaar wordt als textiel vermengd is geweest met de overige huisvuil. De verwachting is dat via huis aan huis inzameling ca. twee keer zoveel textiel kan worden ingezameld (ca. 40 %) als op het moment plaatsvindt via charitatieve instellingen.

Papier en karton

Het IMP-A 1985-1989 vermeldt dat de minister van Economische Zaken f 160 miljoen beschikbaar heeft gesteld voor vgn. opgradingsapparatuur in de papier- en kartonindustrie. Hierdoor kan het aandeel oud papier in het totale vezelpakket stijgen van 56 % in 1981 tot 65 % in 1986. "De op deze wijze vergrote mogelijkheid om oud papier af te zetten, dient te leiden tot een opvoering van de inzameling van oud papier", aldus

het IMP-A. Van belang is ook dat gemeenten in de toekomst in hun afvalstoffenverordening bepalingen dienen op te nemen omtrent het gescheiden inzamelen van oud papier. Wanneer de huidige, vaak wat onregelmatige, inzamelstructuur wordt verbeterd, zal ook het percentage in te zamelen oud papier nog stijgen.

Samenwerking

Naast de eerder genoemde fracties biedt ook de inzameling van het grof vuil grote mogelijkheden. Een milieuboeren-bedrijf kan op het gemeentelijk vuiloverslagterrein door particulieren aangevoerd afval sorteren, ze kan een grofvuilafhaaldienst instellen en eventueel de grofvuilinzameling van de gemeente overnemen. Het niet bruikbare deel kan worden uitgesorteerd en verkocht. Nog bruikbare spullen daarentegen kunnen worden gerepareerd en in een kringloopwinkel worden verkocht.

Uit het voorafgaande zijn een aantal konklusies te trekken. In de eerste plaats blijkt dat het inzamelen van afzonderlijke fracties steeds aantrekkelijker wordt. Een systeem van milieuboeren, die huis aan huis bepaalde afvalfracties ophalen, lijkt tot de mogelijkheden te gaan behoren. Om te komen tot een economisch verantwoorde opzet zullen verschillende fracties tegelijkertijd ingezameld moeten worden. Uitgaande van die gedachte zijn vertegenwoordigers van oa. het ministerie van VROM, diverse overheden en enkele noordelijke milieufederaties om de tafel gaan zitten om uit te zoeken hoe een dergelijk inzamelsysteem er uit zou moeten gaan zien. Het onderzoek op zich is verricht door het milieukundig advies-

weggooien is jammer!
↑↑
bel: 05220-60798
↑
kringloopwinkel
catharinastr. 44, meppel
Tevens verkoop kleding en herstelde gebruiksgoederen.

buro Ecolyse te Groningen. Het rapport van Ecolyse, dat zeer binnenkort beschikbaar zal komen, kan als basis fungeren voor een op te zetten milieuboeren-bedrijf.

Het is duidelijk dat zowel wat betreft de huis aan huis inzameling van genoemde fracties als de grofvuilinzameling een nauwe samenwerking met de gemeentelijke reinigingsdienst essentieel is. Enerzijds kan het milieuboerenbedrijf er toe bijdragen dat de kringloopgedachte onderdeel wordt van het gemeentelijk afvalbeleid, anderzijds is de inbreng van de reinigingsdienst noodzakelijk om te komen tot een verantwoorde bedrijfsmatige opzet. Op deze wijze kan het milieuboeren-bedrijf optimaal worden ingepast in het bestaande inzamelsysteem. Voor de gemeente heeft dit bovendien het voordeel dat gelden die anders zouden moeten worden besteed aan de verwerking van het afval (bv. storkosten bij de VAM) nu binnen de gemeente blijven.

Naast samenwerking op gemeentelijk nivo is om financiële en organisatorische redenen samenwerking op regionaal nivo van belang. Ook wat betreft de afzet van bepaalde fracties, zoals ingezuurde schillen, is samenwerking op regionaal of provinciaal nivo gewenst. Het meest voor de hand ligt het om daarvoor uit te gaan van de regio's zoals die zijn ontstaan bij de uitwerking van de provinciale afvalstoffenplannen. Wat betreft potten en flessen kan zelfs gedacht worden aan een landelijk "buro" dat het spoelen en de in- en verkoop regelt. Wat Drente betreft is regio III (Emmen e.o.) bij het ministerie van VROM aangemeld als proefgebied om ervaring op te doen met het systeem van milieuboeren.

